

**gemeenteprogramma
ChristenUnie De Marne
2002-2006**

Gemeenteraadsverkiezingen 6 maart 2002

ChristenUnie afdeling De Marne
Secretariaat: Hollemastraat 15
9973 PN Houwerzijl

INHOUDSOPGAVE

<i>Inleiding</i>	4
De ChristenUnie en de overheid.....	4
<i>Hoofdstuk 0 Algemeen bestuur</i>	6
0.1 Uitgangspunten.....	6
0.2 Actiepunten	6
<i>Hoofdstuk 1 Openbare orde en veiligheid</i>	7
1.1 Uitgangspunten.....	7
1.2 Actiepunten	7
<i>Hoofdstuk 2 Verkeer en vervoer</i>	9
2.1 Uitgangspunten.....	9
2.2 Actiepunten	9
<i>Hoofdstuk 3 Economie, landbouw en visserij</i>	11
3.1 Uitgangspunten.....	11
3.2 Actiepunten	11
<i>Hoofdstuk 4 Onderwijs</i>	13
4.1 Uitgangspunten.....	13
4.2 Actiepunten	13
<i>Hoofdstuk 5 Welzijn, cultuur, sport en recreatie</i>	14
5.1 Uitgangspunten.....	14
5.2 Actiepunten	14
<i>Hoofdstuk 6 Sociale en maatschappelijke voorzieningen</i>	16
6.1 Uitgangspunten.....	16
6.2 Actiepunten	16

<i>Hoofdstuk 7 Milieu en Volksgezondheid</i>	19
7.1 Uitgangspunten	19
7.2 Actiepunten	19
<i>Hoofdstuk 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting</i>	21
8.1 Uitgangspunten	21
8.2 Actiepunten	21
<i>Hoofdstuk 9 Financiën</i>	23
9.1 Uitgangspunten	23
9.2 Actiepunten	23
<i>Kandidatenlijst</i>	24

Inleiding

De ChristenUnie en de overheid

De ChristenUnie neemt de overheid serieus als gave van God om de samenleving te dienen en in goede banen te leiden. Deze gave moet op een verantwoordelijke wijze gebruikt worden, ook door het bestuur van de gemeente.

Overheid en burgers dragen een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de samenleving. De ChristenUnie wil duidelijk onderscheiden wie voor welke terreinen verantwoordelijkheid draagt. Sommige terreinen zijn exclusief het terrein van de overheid, andere terreinen zijn primair van de burgers en de verbanden waar zij in georganiseerd zijn. Daartussen liggen veel terreinen waar vormen van samenwerking nodig en mogelijk zijn tussen overheid, burgers, organisaties en ook het bedrijfsleven.

De overheid is er primair om het kwaad te weren uit de samenleving. De overheid is er ook om steun en richting te geven aan de ontplooiing van mens en maatschappij. Deze twee doelstellingen zijn slechts haalbaar wanneer de overheid een besef heeft van de normen die ze hierbij moet aanleggen en zelf ook betrouwbaar is. De ChristenUnie houdt overheid en burgers de goede normen voor die God in de Bijbel geeft. Goed bestuur begint bij heilzame normatieve keuzes. Het gemeentebestuur moet ook hier zijn verantwoordelijkheid kennen en nemen. Over normen en waarden moet publiekelijk, open en eerlijk gesproken kunnen worden. De ChristenUnie zet zich in voor gezagsherstel van de overheid en de aan haar verbonden controlerende en uitvoerende instituties. Publieke taken moeten publiek verantwoord worden.

Burgers dragen medeverantwoordelijkheid voor de publieke samenleving, dus niet alleen voor zichzelf, maar ook voor de buurt, voor de gemeente en de wijdere samenleving. Zij kennen hun eigen leefomgeving als geen ander. Zij moeten daarin serieus worden genomen. Burgers moeten juist de gemeentelijke overheid direct kunnen aanspreken. Burgers moeten weten waar de besluitvorming plaatsvindt, hoe zij daarop invloed kunnen uitoefenen en ook waar de grenzen van inspraak en invloed liggen. Als het gaat om het algemeen belang en een integrale beleidsafweging is het

uiteindelijk de overheid die de knopen moet doorhakken. De overheid heeft immers een eigen terrein en eigen verantwoordelijkheden. Eerlijk is eerlijk.

Nogmaals: mensen dragen op veel plaatsen in de samenleving verantwoordelijkheden: in bedrijven, op scholen, in organisaties, in de eigen leefomgeving. De ChristenUnie vindt dat mensen daarin bevestigd en gestimuleerd moeten worden. Zo ontstaat enthousiasme om mee te werken aan een gezonde en leefbare samenleving. Dat is een samenleving waarin ruimte is voor de (duurzame) verbanden, zoals het gezin, waarvan mensen deel uit maken. Dat is een samenleving waarin - temidden van individualisme en (culturele) pluriformiteit - aandacht is voor gemeenschappelijke doelen. Dat is een samenleving die aandacht heeft voor minderheden en geestelijke vrijheid waarborgt. Dat is een samenleving in balans.

Wil de overheid mensen stimuleren zelf verantwoordelijkheden te dragen, dan zal ze daarvoor aanknopingspunten moeten bieden in de leefomgeving. Dat betekent o.a. herwaardering van de kleine schaal, het stimuleren van particulier initiatief, vrijwilligerswerk (mantelzorg), gezamenlijk beheer van buurtvoorzieningen en werkelijke inspraak bij keuzes op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, wonen en infrastructuur. De ChristenUnie heeft een duidelijke motivatie voor haar visie op het bevestigen van verantwoordelijkheden. Het gaat niet om zeggenschap of mondigheid zondermeer, maar om de dienstbaarheid van de samenleving aan de Schepper van alle leven. Die dienst doet een beroep op ieders inzet in eigen verantwoordelijkheid.

Economische ontwikkeling moet verantwoord plaatsvinden in een duidelijk besef van ethische, culturele, sociale en ecologische normen die tot hun recht moeten komen in een eerlijke balans. De Bijbel leert ons te beseffen dat we alles gekregen hebben om het vervolgens te gebruiken om onze naaste te dienen en God te eren. Dat is werkelijk verantwoordelijk beheer en goed rentmeesterschap over alles wat ons is toevertrouwd.

Hoofdstuk 0 Algemeen bestuur

0.1 Uitgangspunten

Nederland is een steeds complexer wordende samenleving, waar alles steeds meer met alles samenhangt. Steeds meer plaatselijke problemen hebben een landelijke, Europese of zelfs mondiale dimensie.

Veel ontwikkelingen hebben vaak een directe relatie met de gemeenten, al was het alleen maar omdat alle Nederlanders in een gemeente wonen en elke gemeente een stukje Nederland is.

De regelgeving is ingewikkeld en de verantwoordelijkheden van Rijk, provincie en gemeente zijn niet altijd even helder. De ChristenUnie streeft naar duidelijke regelgeving, goed onderscheiden verantwoordelijkheden en voldoende bestuurlijk en financieel instrumentarium.

In de komende jaren zal er met de invoering van de dualisering veel veranderen. Veel veranderingen betreffen structuren. De belangrijkste is de ontvlechting van wethouderschap en raadslidmaatschap. De ChristenUnie vindt echter veranderingen in de politieke cultuur veel belangrijker. Juist zaken als openheid, eerlijkheid, verantwoordelijkheid nemen en verantwoording afleggen maken de gemeentepolitiek sterker en herkenbaarder.

0.2 Actiepunten

- ✓ De gemeente zorgt er met haar personeelsbeleid voor, dat het aantrekkelijk is om daar te werken, dat nieuw personeel zo mogelijk eerst wordt geworven onder de eigen bevolking en dat het personeelsbestand zo veel mogelijk ook nog een afspiegeling is van de plaatselijke bevolking.
- ✓ Het aantal commissies wordt zoveel mogelijk beperkt.
- ✓ Niet-fractieleden mogen zitting hebben in raadscommissies.
- ✓ De burgers worden bij het beleid betrokken door dorpsbezoeken door de gemeenteraad.
- ✓ De gemeente betreft jongeren bij de politiek door diverse projecten (eens per jaar een jongeren-gemeenteraad, wethouders en raadsleden die een les maatschappijleer geven, etc.).
- ✓ De gemeente heeft een gedragscode voor haar ambtenaren en bestuurders (integriteit, taalgebruik (vloeken), etc.).

Hoofdstuk 1 Openbare orde en veiligheid

1.1 Uitgangspunten

De kwaliteit van de openbare of publieke ruimte laat duidelijk te wensen over. Die ruimte is van ons allemaal, maar geweld en onveiligheid op straat, vervuiling en verslonzing van openbare ruimtes, agressie in het verkeer en bijvoorbeeld grove en godslasterlijke reclame-uitingen ontsieren de publieke ruimte en maken hem soms onleefbaar.

Handhaving van de rechtsorde en het beschermen van de burgers (veiligheid) is één van de kerntaken van de overheid. Criminaliteit, onleefbaarheid en onveiligheid moeten krachtig bestreden worden. De overheid heeft in de afgelopen jaren grote steken laten vallen op deze terreinen. De rampen in Enschede en Volendam waren daar de belangrijkste zichtbare en trieste resultaten van, maar het probleem speelt bijna overal. Nederland is doordrongen van de gedoogcultuur.

Het is voor alle burgers van belang dat er duidelijke regels bestaan en dat die ook gehandhaafd worden.

Niet alleen de overheid is echter verantwoordelijk. Overheid, burgers, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties zullen zich samen verantwoordelijk moeten voelen voor de bevordering en handhaving van de veiligheid. De overheid kan het niet alleen, maar zal als geloofwaardig handhaver van wetten en regels moeten appelleren aan de verantwoordelijkheid van burgers en hun organisaties.

Een leefbare publieke samenleving vraagt om een sterk normbesef bij overheden en bij burgers. De ChristenUnie wil het gemeentebestuur en de burger hierop aanspreken. De overheid vervult immers een voorbeeldfunctie. Bij het onderhouden en overdragen van normen en waarden is er vooral een opdracht voor gezinnen en scholen, maar ook voor kerken en andere maatschappelijke organisaties. De overheid moet daar oog voor hebben, moet dat mogelijk maken en waar nodig en mogelijk ook bevorderen.

1.2 Actiepunten

- ✓ De gemeente stelt een integraal veiligheidsbeleid op.
- ✓ Het politie-keurmerk Veilig Wonen wordt door het gemeentebestuur bevorderd.

- ✓ De gemeente werkt royaal mee aan het bieden van mogelijkheden voor tenuitvoerlegging van taakstraffen (bijv. HALT en STOP).
- ✓ De gemeente zorgt voor een goed toegerust en geoefend brandweerkorps. De bouw van brandweerkazernes wordt zo spoedig mogelijk gerealiseerd.
- ✓ Het gemeentebestuur maakt geen gebruik van verdere verruiming van openstelling van winkels op zondag.

Hoofdstuk 2 Verkeer en vervoer

2.1 Uitgangspunten

Een goede en moderne infrastructuur is van belang voor de ontwikkeling van de gemeente.

Ten behoeve van burgers en bedrijfsleven richt het gemeentelijk verkeersbeleid zich daarom op een effectief en efficiënt verloop van verkeer en vervoer binnen de gemeente.

De ChristenUnie laat zich hierbij leiden door drie criteria: veiligheid, leefbaarheid en milieuvriendelijkheid. Het gemeentebestuur zet zich in om aantasting van het woon- en leefmilieu te voorkomen.

Verkeer en vervoer zijn in onze huidige samenleving een onlosmakelijk onderdeel van ons dagelijks leefpatroon. De mobiliteit is enorm toegenomen. Daarom is het belangrijk, dat iedere gemeente hier bewust mee omgaat en oog heeft voor de vele belangen die ermee gemoeid zijn. Dat betekent: nadenken over en een visie ontwikkelen op onderwerpen als verkeersveiligheid, bereikbaarheid van voorzieningen, parkeren, onderhoud van wegen, vermindering automobiliteit, bevordering openbaar vervoer en wandel- en fietsverkeer. Hierbij is blijvende en toenemende aandacht nodig voor voorzieningen voor kinderen, ouderen en gehandicapten.

Vraagstukken rond mobiliteit en infrastructuur zijn doorgaans regionaal van aard en moeten dan ook op dat niveau opgelost worden.

2.2 Actiepunten

Verkeersveiligheid

De gemeente heeft een verkeersveiligheidsplan met als mogelijke onderdelen:

- Instellen van veilige fietsroutes.
- De aanleg van een fietspad tussen Warfhuizen en Wehe den Hoorn.
- Het weren van doorgaand verkeer uit woongebieden en het instellen van 30 km-gebieden waar het kan.
- Het herinrichten van de doorgaande weg door Warfhuizen en Houwerzijl.

- Het veiliger maken van oversteken voor de buspassagiers van de haltes langs de N361. Onderzocht moet worden of de haltes aan de dorpszijde van de weg kunnen worden gesitueerd.
- Een meldpunt bij de gemeente waar onveilige verkeerssituaties gemeld kunnen worden (te hard rijden, onoverzichtelijke situaties e.d.).
- Het reconstrueren en herinrichten van het gedeelte Valge/Wierde te Leens.

Bereikbaarheid

- ✓ De gemeente stimuleert vormen van lokaal en regionaal openbaar vervoer.
- ✓ De gemeente streeft naar een hoogwaardige wegverbinding met de stad Groningen.
- ✓ Regelmatig worden de schoolroutes met behulp van kinderen en hun ouders/opvoeders en leerkrachten geïnventariseerd.

Parkeerbeleid

- ✓ Er wordt gestreefd naar de aanleg van één of meer vrachtautoparkeerterreinen in combinatie met een parkeerverbod voor vrachtauto's in woongebieden.
- ✓ De parkeercapaciteit te Pieterburen dient te worden uitgebreid.
- ✓ Voor bezoekers van Schiermonnikoog wordt de parkeercapaciteit te Lauwersoog uitgebreid.

Hoofdstuk 3 Economie, landbouw en visserij

3.1 Uitgangspunten

Materiële voorspoed en een goed ontwikkeld economisch leven zijn geen vanzelfsprekendheden, hoewel het de laatste tien jaar wel zo lijkt. Het is een zegen wanneer menselijke arbeidsinspanning vrucht draagt. Dat geeft persoonlijke voldoening en het is belangrijk voor de ontwikkeling van de samenleving als geheel.

Economische activiteit in Nederland is noodzakelijk om de talenten van de inwoners van Nederland aan te wenden ten goede voor de samenleving. De overheid staat voor de taak om de samenleving zo in te richten dat de nog steeds groeiende bevolking (2001: 16 miljoen mensen en prognose 2030; 18 miljoen mensen) onderdak en voedsel (landbouw!), werk en leefruimte en mogelijkheden tot ontplooiing heeft en houdt. De portefeuille economische zaken moet in evenwicht zijn met andere publieke doelstellingen als leefbaarheid en milieu. De ChristenUnie wil de gemeente, organisaties en bedrijven dan ook aansporen duurzaam, milieuvriendelijk, energiezuinig en maatschappelijk verantwoord te handelen.

De economische, sociale en culturele dynamiek van de Nederlandse samenleving kunnen een hoge tol eisen in de persoonlijke levenssfeer. Teveel mensen hebben last van psychische problemen, arbeidsongeschiktheid, stress. De ChristenUnie is tegen een 24-uurs-economie. De gemeente moet tendensen richting een 24-uurs-economie waar mogelijk tegen gaan. De samenleving zou haar collectieve rustmomenten moeten koesteren en verdedigen. Het is voor iedere burger goed om een vast moment in de week rust te hebben. Een mens leeft niet om alleen maar te werken. Mensen hebben ook zorgtaken en moeten ook kunnen ontspannen en rusten. Er moet een balans zijn tussen werken, zorgen en rusten.

3.2 Actiepunten

Economie

- ✓ De gemeente ontwikkelt in de komende periode een bedrijventerrein te Ulrum.
- ✓ De gemeente stimuleert de verplaatsing van bedrijven met groot rijdend materieel naar het bedrijventerrein.

- ✓ De gemeente zorgt voor een regelmatig overleg met het plaatselijk bedrijfsleven.
- ✓ De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor werkervaringsplaatsen bij de gemeente zelf.
- ✓ Als het gaat om startende ondernemingen, onderzoekt de gemeente de mogelijkheden voor het ontwikkelen van een bedrijfsverzamelgebouw, waar een starter door de lagere aanloopkosten een 'gemakkelijker' start kan maken.

Landbouw

- ✓ De gemeente houdt rekening in zijn beleid met de belangrijke functie van de landbouw in ons gebied.
- ✓ De gemeente stimuleert de betrokkenheid van de landbouw bij het beheer van natuur en landschap.

Visserij

- ✓ In overleg met het Rijk en de provincie moet gezorgd worden voor een goede bereikbaarheid van de haven van Lauwersoog.
- ✓ De ontwikkeling van de haven van Lauwersoog moet worden gestimuleerd.

Hoofdstuk 4 Onderwijs

4.1 Uitgangspunten

Onderwijsbeleid neemt een steeds prominentere plaats in op de gemeentelijke agenda. Onderwijsbeleid zou onderdeel moeten zijn van een integraal beleid voor een sluitend voorzieningen-aanbod dat de burger in staat moet stellen aan de samenleving deel te kunnen nemen.

Onderwijs-, educatie-, welzijns- en arbeidsmarktbeleid moeten daartoe op elkaar afgestemd worden, toegesneden op de eigen lokale behoeften en mogelijkheden. Voorbeelden zijn de ontwikkeling van de Brede School in het kader van het onderwijsachterstandsbeleid en de uitvoering van de Wet Educatie Beroepsonderwijs.

Voor de ChristenUnie is constructieve samenwerking met en tussen alle partijen heel belangrijk. Voor de scholen worden de grenzen echter wel bepaald door hun grondwettelijke autonomie en de vrijheid van onderwijs. De gemeente moet coördinerend en stimulerend optreden om haar burgers te ondersteunen in hun verantwoordelijkheid voor de vorming, onderwijs en opvoeding van hun kinderen. Voor de ChristenUnie is hierbij leidraad dat elke burger zijn door God gegeven gaven en talenten mag ontwikkelen om die in te zetten voor een samenleving die gericht is op dienstbaarheid aan elkaar en eer aan God. Voor de inhoud van de eigen vorming is de burger zelf verantwoordelijk. Gemeentelijk beleid zou daaraan recht moeten doen.

4.2 Actiepunten

- ✓ De gemeente betreft ook ouders bij het achterstandsbeleid.
- ✓ Het onderwijs is één van de belangrijkste plekken om kindermishandeling te signaleren. De gemeente bevordert dat hierover voorlichting wordt gegeven.
- ✓ De gemeente stimuleert campagnes ter voorkoming en bestrijding van pesten op school.
- ✓ De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor het opzetten van een Brede School te Leens.

Hoofdstuk 5 Welzijn, cultuur, sport en recreatie

5.1 Uitgangspunten

Juist in deze tijd van individualisering ligt er voor de gemeente een uitdaging mensen enthousiast te maken zich vrijwillig in te zetten in verschillende verbanden. Mede door de hoge arbeidsparticipatie haken steeds meer vrijwilligers af. Uit onderzoek is gebleken dat vrijwilligers wel degelijk bereid zijn hun kennis en vaardigheden in te zetten. De moderne vrijwilliger wil dan alleen wel van tevoren een afgebakende periode afspreken. Mensen zetten zich tegenwoordig liever in op projectbasis (bijvoorbeeld voor het bouwen van een website, het opzetten van een administratie of het maken van een nieuwsbrief). Daarna willen ze vrij kunnen zijn om een ander project bij een andere vrijwilligersorganisatie op te pakken. De ChristenUnie wil vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers zelf stimuleren en faciliteren.

Keerzijde van onze materiële welvaart is de toenemende eenzaamheid. Uit onderzoek is gebleken dat één op de drie burgers zegt zich eenzaam te voelen. Juist op het terrein van welzijn, cultuur, sport en recreatie liggen kansen burgers met elkaar in contact te brengen. De gemeente richt zich daarbij op het zoveel mogelijk voorkomen van tweedelingen in de samenleving tussen rijk en arm, oud en jong, mensen met betaald werk en zonder betaald werk.

5.2 Actiepunten

Welzijn

- ✓ De gemeente geeft subsidie voor trainingen van wervers en ondersteuners van vrijwilligers.
- ✓ Voorzieningen zoals bibliotheek, peuterspeelzaalwerk en kinderopvang dienen van voldoende kwaliteit te zijn.
- ✓ De gemeente ondersteunt de dorpsverenigingen en dorpshuizen.

Jeugdbeleid

- ✓ De gemeente betreft de ouders bij het jeugdbeleid en bevordert de eigen verantwoordelijkheid van de jeugd.

- ✓ De gemeente ontwikkelt een breed en samenhangend jeugdbeleid. Er wordt gestreefd naar het oprichten en instandhouden van kwalitatief goede jeugdsozen.

Cultuur

- ✓ De gemeente stimuleert het streven naar vergroting van het historisch besef bij de burgers.
- ✓ De gemeente biedt lokale kunstenaars gelegenheid om in het gemeentehuis te exposeren.

Sport en recreatie

- ✓ De gemeente stimuleert de sportverenigingen en ziet er op toe dat de lasten voor deze verenigingen (sportvelden en accommodaties) niet buitensporig hoog worden.
- ✓ De gemeente stimuleert de deelname van allochtonen aan sportverenigingen en sportactiviteiten.

Toerisme

- ✓ De mogelijkheden van het Lauwersmeergebied worden gestimuleerd om de ontwikkeling van het toerisme te bevorderen.
- ✓ De ontwikkeling van Zoutkamp als toeristisch steunpunt bij het Lauwersmeer en het Reitdiep krijgt prioriteit.
- ✓ Het bezoekerscentrum Nationaal Park Lauwersmeer moet op een in het oog vallende plaats worden gesitueerd. Het gebied zelf moet vanaf deze plaats goed toegankelijk zijn.

Hoofdstuk 6 Sociale en maatschappelijke voorzieningen

6.1 Uitgangspunten

In Gods ogen is elk mens van onschatbare waarde. De ChristenUnie wil zich dan ook juist inzetten voor mensen die extra ondersteuning nodig hebben. De zorg voor elkaar behoort tot de verantwoordelijkheid van ieder mens maar is in de huidige maatschappij helaas geen vanzelfsprekendheid meer.

De roeping van de overheid om een 'schild voor de zwakken' te zijn, spitst zich met name toe op een viertal kwetsbare groepen in onze samenleving: ouderen, gehandicapten, minima en minderheden.

De opdracht van de gemeentelijke overheid is tweeledig. Enerzijds moeten burgers, die moeite ondervinden door ouderdom, handicap, werkloosheid of buitenlandse afkomst ondersteund worden en moeten hun mogelijkheden om een volwaardige plaats in de samenleving in te nemen vergroot worden. Anderzijds is het een opdracht voor de gemeentelijke overheid om in de samenleving mensen en groepen mensen te stimuleren en te mobiliseren om naar elkaar om te zien.

De vanzelfsprekendheid van vrijwilligerswerk neemt af en het is van groot belang om vrijwilligersprojecten (sociaal-cultureel werk, zorg en hulpverlening) te faciliteren.

Toegankelijkheid van alle voorzieningen voor alle in de samenleving aanwezige groepen moet grote aandacht krijgen.

6.2 Actiepunten

- ✓ Alle plannen van de gemeente (van welzijn en onderwijs tot openbaar vervoer en volkshuisvesting) besteden aandacht aan gehandicapten, ouderen, minderheden en minima.
- ✓ Invoeren 'doelgroepen-monitoren' (per doelgroep moet het beleid gevolgd, geëvalueerd en waar nodig regelmatig bijgesteld worden).

Ouderen

- ✓ Gerichte voorlichting van ouderen (bijvoorbeeld in bejaarden-/verzorgingstehuizen) en hulp bij het invullen van formulieren t.b.v. aanvragen van voorzieningen, verstrekkingen en uitkeringen.
- ✓ Ouderen moeten zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. De bouw van ouderenhuisvesting te Zoutkamp kan daaraan bijdragen.

Gehandicapten

- ✓ Het WVG-beleid wordt regelmatig geëvalueerd. Zijn de budgetten toereikend, is het voorzieningen-pakket voldoende en efficiënt georganiseerd e.d.? De mening van de gehandicapten zelf moet nadrukkelijk hierbij betrokken worden.

Minima

- ✓ De gemeente helpt de minima om aanspraak te doen op regelingen (intensieve voorlichting en gerichte huisbezoeken) en organiseert daartoe gerichte huisbezoeken zeker bij minima van 65 jaar en ouder.
- ✓ Minima zijn voldoende vrijgesteld van gemeentelijke heffingen.
- ✓ De gemeente doet extra dingen voor de minima zoals korting geven bij vervanging cruciale apparatuur.
- ✓ In samenwerking met organisaties (ook kerken) wordt 'stille armoede' getraceerd.
- ✓ De gemeente zorgt voor voorzieningen, zodat minder draagkrachtigen niet uitgesloten zijn van moderne media (internet).
- ✓ De gemeente stimuleert maatschappelijke participatie van huishoudens die zijn aangewezen op een inkomen rond het minimumniveau (bijvoorbeeld door goedkope krantenabonnementen voor ouderen, tegoedbonnen voor muziek/sportverenigingen/OV).
- ✓ Forse extra financiële ondersteuning voor huishoudens die langdurig zijn aangewezen op een inkomen rond het minimumniveau (bijv. f1000 per jaar voor gezinnen met kinderen, die langer dan drie jaar op bijstandsniveau zitten).
- ✓ Actieve schuldpreventie en schuldhulpverlening (ook ruimte bieden aan bonafide, private schuldhulpverlening).

Minderheden

- ✓ De gemeente stimuleert het aanbieden van probleemgerichte opvoedingsondersteuning voor allochtone ouders i.s.m. jeugdzorg, scholen en huisartsen.
- ✓ De gemeente stimuleert initiatieven die de integratie tussen allochtone en autochtone jongeren bevorderen (o.a. via sport).
- ✓ De gemeente heeft een begripvol en tegelijkertijd heel duidelijk beleid m.b.t. uitgeprocedeerde asielzoekers. De gemeente houdt zich aan wettelijke regels en rechterlijke uitspraken. Slechts in crisissituaties

steunt zij tijdelijke opvang voor individuele gevallen en biedt begeleiding bij het vaak moeizame terugkeerproces.

Hoofdstuk 7 Milieu en Volksgezondheid

7.1 Uitgangspunten

In onze welvaartsmaatschappij lijkt zorg voor milieu steeds meer een sluitpost te worden. Eigenbelang en economisch belang winnen het te vaak van het milieu. Regelmatig worden we echter ook met onze neus gedrukt op het feit dat het eenzijdig prioriteit geven aan economische belangen desastreuze gevolgen kan hebben voor het milieu en voor de gezondheid van mens en dier.

De zorg voor een goed milieu is rechtstreeks verbonden met Gods opdracht goede rentmeesters van Zijn Schepping te zijn. Wanneer er beleidsmaatregelen overwogen worden, zullen daarbij altijd de mogelijke gevolgen voor het milieu betrokken moeten worden (milieueffectenrapportage).

Daar waar het ons natuurlijk milieu betreft wil de ChristenUnie duidelijke keuzes maken. Deze keuzes zijn bepalend voor onze woonomgeving. In die keuzes willen wij niet alleen de belangen van onze generatie voor ogen hebben, maar ook die van de komende generaties.

We leven in een gehaaste tijd. De druk 'zoveel mogelijk uit het leven te halen' legt niet alleen beslag op onze arbeidstijd, maar het heeft ook gevolgen voor de beleving van de vrije tijd en voor de gezondheid.

De ChristenUnie staat voor een samenleving waarin plaats is voor iedereen; ook degenen die psychisch of lichamelijk niet optimaal kunnen functioneren. Het uitgangspunt bij de verzorging van deze groepen moet zijn om hen zo lang mogelijk in de hun vertrouwde omgeving een plaats te geven.

De zieke moet hiervoor allereerst de mensen in zijn of haar directe omgeving om hulp kunnen vragen. Waar deze hulpverlening de krachten en kennis van deze mantelzorgers te boven gaat zal professionele hulp onmisbaar zijn. Dit zal per geval bekeken moeten worden. Het mag niet zo zijn dat mantelzorgers overbelast raken. De professionele hulpverlening moet de mantelzorgers als partners zien en hen ondersteunen.

7.2 Actiepunten

Een groene en leefbare omgeving

- ✓ De voorbeeldfunctie van de gemeente komt onder andere tot uiting in het beleid dat waar groen moet worden gekapt, gezorgd moet worden voor herbeplanting. Monumentale bomen worden gespaard en beschermd.
- ✓ De gemeente voert prikacties met lik-op-stuk-beleid ter bestrijding van zwerfafval.
- ✓ Hondenpoep in de openbare ruimte is verboden. De eigenaar van de hond moet dit zelf opruimen. De gemeente zorgt voor voldoende en duidelijk aangegeven honden-uitlaat-plaatsen.

Riolering, water en bodem

- ✓ Regenwater wordt waar mogelijk afgekoppeld van de riolering (dit vermindert de belasting van de zuiveringsinstallaties en ook het overstorten van de riolering).
- ✓ Achterstallig onderhoud van de riolering wordt weggewerkt en waar nieuwe riolering wordt aangelegd, is de scheiding van afvalwater en regenwater het einddoel. Hiernaast kan gebruik gemaakt worden van regentonnen.

Bewustwording

- ✓ Lokale werkgroepen zoals Lokale Agenda 21 moeten gestimuleerd worden.
- ✓ De gemeente geeft voorlichting over de gevolgen van het handelen van de burgers voor het milieu. Op het gebied van watergebruik, energiegebruik en mobiliteit moeten burgers gestimuleerd worden rekening te houden met de natuurlijke leefomgeving.

Overige milieuzaken

- ✓ Kringloopwinkels worden gestimuleerd. De gemeente zorgt voor contacten tussen kringloopstations en kringloopwinkels.
- ✓ De gemeente biedt een garantieprijs voor kerken en verenigingen die oud papier ophalen.
- ✓ De gemeente voert een preventief beleid door het thuis composteren en scheiden van afval te stimuleren.

Hoofdstuk 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

8.1 Uitgangspunten

Ruimtelijke ordening is steeds meer een zaak van afwegingen tussen vele functies binnen een beperkte ruimte. Door een groeiende bevolking, een toenemende welvaart en individualisering wordt ons land steeds voller. Dit heeft tot gevolg dat er grotere ruimteclaims ontstaan voor wonen, werken, verkeer, groene ruimte, landbouw, water en recreatie. Nederland dreigt meer en meer te verstedelijken.

De beschikbare ruimte is nu eenmaal schaars en moet zo verdeeld worden dat de verschillende functies in harmonie met elkaar tot hun recht komen.

Ruimtelijke ordening is een politieke verantwoordelijkheid en bij uitstek een integrale overheidstaak.

Het ruimtelijke beleid moet mede ten dienste staan van de opdracht aan de mens om als rentmeester de aarde op een verantwoorde wijze te beheren.

De overheid ziet toe dat de ruimtelijke ontwikkeling niet ten koste gaat van de levensvoorwaarden voor mensen, dieren en planten. Voor de

ChristenUnie is het begrip rentmeesterschap de centrale norm voor de omgang met en inrichting van de leefomgeving. Het gaat dan om een zorgvuldig beheer van de schepping die door God aan ons mensen is toevertrouwd.

Bij de ontwikkelingen en beheer van de ruimte moet rekening gehouden worden met de identiteit van het gebied. Van belang is dat de diversiteit en identiteit beschermd worden en waar mogelijk het landschap hersteld wordt.

Voor een vitaal blijvend platteland moet met een integrale aanpak gezocht worden naar verbreding van economische functies, versterking van functies in grotere dorpen en behoud van natuur, cultuurhistorie en diversiteit van het landschap.

8.2 Actiepunten

- ✓ De gemeente geeft prioriteit aan herstructurering en opvulling van open ruimtes boven uitbreiding naar nieuwe locaties.
- ✓ Bij 'inbreiding' moeten er genoeg stukken groen over blijven.
- ✓ De gemeente neemt voortvarend woningbouw te Ulrum ter hand.
- ✓ Voor de kern Leens wordt een stedenbouwkundige visie opgesteld.

- ✓ Als onderdeel van bestemmingsplannen worden beeldkwaliteitsplannen opgesteld.
- ✓ De uitvoering van de herinrichting vestingstructuur c.a. te Zoutkamp krijgt prioriteit.
- ✓ Er wordt creatief gekeken naar mogelijkheden van functiecombinaties zoals agrarisch natuurbeheer.
- ✓ De gemeente kijkt ruim van tevoren naar het betrekken van een strategische grondpositie (actief grondbeleid). De gemeente voert een duidelijk beleid ten aanzien van projectontwikkelaars of andere particuliere grondbezitters teneinde het complete bestemmingsplan te realiseren, ook publieke en groenfuncties (faciliterend grondbeleid).

Hoofdstuk 9 Financiën

9.1 Uitgangspunten

Elk beleid van het gemeentebestuur moet zich vertalen in benodigde financiële middelen om alle plannen uit te voeren. Uiteindelijk moeten plannen van verschillende beleidsterreinen centraal tegen elkaar worden afgewogen. De wensen gaan nog steeds boven de mogelijkheden. Juist daarom moeten keuzes en verantwoording helder worden gepresenteerd zoals een goed beheerder (rentmeester) betaamt.

Er is een trend in de samenleving waarneembaar dat ook van de overheid steeds meer wordt gevraagd om richting mondige burger en controlerende raad verantwoording af te leggen. Meer verantwoording afleggen hoeft echter niet te leiden tot een verkrampte, afgeslankte overheid die zich verontschuldigt voor elke Euro die besteed wordt aan publieke middelen. Kwaliteit in de publieke sector mag geld kosten. Het is een kwestie van prioriteit. De noodzaak van een stevige overheid en de keuzes die de ChristenUnie maakt staan in het voorafgaande van dit programma duidelijk vermeld.

9.2 Actiepunten

- ✓ De lokale lasten mogen niet te hoog zijn en het moet duidelijk zijn waar het geld naar toe gaat.
- ✓ Het subsidiebeleid van de gemeente moet helder zijn. De criteria zijn duidelijk, eerlijk, rechtvaardig, consequent e.d.
- ✓ Subsidies zijn altijd aan een termijn en aan doelstellingen gebonden.
- ✓ Organisaties die in aanmerking komen voor subsidie worden waar nodig geholpen de weg naar die subsidies te vinden.
- ✓ Daar waar mogelijk past de gemeente het principe toe dat de gemeente voor elke door de subsidievrager zelf opgebrachte Euro een x percentage subsidie verstrekt. Zo stimuleert de gemeente eigen fondswerving door de subsidievrager.
- ✓ Een rekenkamer of een ander controlerend instrumentarium wordt ingesteld.

Kandidatenlijst

1. M. van Dijk	Ulrum
2. B.S.H. Wiertsema	Leens
3. R.J. Venema	Leens
4. E.H. Klunder	Leens
5. J. Hoving	Ulrum
6. B. Spriensma	Ulrum
7. Mw. J. Vogel	Leens
8. J.E. Zuidema	Leens
9. A. Gunnink	Wehe-den Hoorn
10. J. Hofman	Leens
11. H.T. Bruinius	Leens
12. Mw. E. Knol-Gunnink	Leens
13. A.H. Berghuis	Westernieland
14. J. Sikkema	Leens
15. Mw. J. Koning-Hoeksema	Leens
16. A. Nanninga	Leens